

34. Muuttunut muikkukanta (Ylä-Keitele).

Jo 1860-luvun alussa oli ensimmäinen kalastustentarkastaja H. J. Holmberg kuullut (Päijänteen varrella perustetuissa kunnallisissa kalastusyhdistyksissä) väitteen, että muikunpyynti verkoilla sen kutuaikana on kannalle vahingollista, jota nuotalla kalastaminen ei ole. Holmbergin mielestä tämä väite oli täysin nurinkurinen, joka ei kaivannut vastinetta, sillä jokainenhan saattoi havaita omanvoiton tavoittelemisen sen perussyiksi.

H. J. Holmberg oli kyllä usealla alalla huomattu ja tuloksia saavuttanut henkilö, mutta toimiessaan viimeiset elinvuotensa kalastustentarkastajana hän oli ainoastaan valoisantoivehikkaasti ajattelevan harrastelijan tasolla. Esimerkiksi muikkuun nähden hän ajatteli mahdollisuutta, että jos jokainen muikku pääsisi kutemaan ja kaikesta lasketusta muikunmädistä syntyisi poikasia, niin järvet olisi niitä täynnä kuin ahdetut sumput. Mutta toisaalta: jos hän olisi osannut muikkua koskevissa asioissa kiinnittää Päijänteen vesien kokeneiden kalastajien mielipiteisiin huomiota ja arvontoa, olisi hän ollut omaa aikaansa tuntuvasti edellä.

Asia on nimittäin niin, että Päijänteen kalamiehet olivat muikkua koskevissa väitteissään oikeassa ja Holmberg väärässä. Olen useaan otteeseen sekä kirjallisesti että suullisesti esittänyt, miten tämänlaatuinen, aluksi oudolta tuntuva väite muikkukannan suhtautumisesta pyyntitapoihin saattaa olla — ei vain mahdollinen, mutta myös tosiolojen mukainen (ks. esim. Suomen Kalatalous, nro 3, siv. 33—67 tai S. Kalastuslehti, 1915, siv. 69—75).

Epäilemätöntä on, että siirtyminen muikkujen yksinomaisesta pyytämisestä nuotalla verkkopyyntiin, vaikkapa vain osittaiseen ja pääasiassa harvasilmäisiin verkkoihin, on omalta osaltaan aiheuttanut sen tapauksen »muuttuneesta muikkukannasta», jonka tässä edeltävänä tiedonantona esitän.

Syksystä 1908 lähtien syksyyn 1938 saakka (syksyä 1909 lukuunottamatta) olen osaksi itse paikalla käyden tai viimeisinä vuosina etupäässä näytelähetyksiä saaden seurannut Ylä-Keiteleen muikkukannassa sattuneita vaiheita. Tämän kolmenkymmenenvuotisen ajanjakson alkukautena käytettiin siellä pyynnissä yksinomaan nuotia, samalla kun pääasiallisin kalastus suoritettiin kutuaikana sekä sen edellä ja jälkeen. Tämän pitkän ajan kuluessa on kannassa tietenkin ollut sekä nousuja että laskuja, jopa ns. kriisitilanteitakin.

Milloin on hyviä kalavuosia ollut, on saaliin valtava enemmistö ollut toista kasvukesäänsä eläviä kaloja. Tämä enemmistö on niinä vuosina ollut niin suurta, että sadasta kalasta yhdeksänkymmentä tai yhdeksänkymmentäviisi on ollut niitä eli siis yhteen ja samaan vuosiluokkaan so. yhtäaikaisesti syntyneisiin kuuluvia. Viimeinen hyvä



Kuvat 1 ja 2. Osia kahden Ylä-Keiteleestä saadun muikun suomista. Vasemalla suurenus 50-kertainen, oikealla 46-kertainen.

Vasen: muikku saatu lokak. 1936, viisi kasvukautta elänyt, pituus 14,8 sm, paino 25,6 g, kutenut naaras.

Oikea: muikku saatu lokak. 1938, kaksikäsikäinen kasvukautta elänyt, pituus 15,5 sm (0,9 sm yli keskipituuden), paino 40,6 g (18,5 g yli keskipainon), naaras.

Edellinen kala, joka v. 1932 oli ensimmäisellä kasvukaudellaan, on kasvanut kilpailun aiheuttaman ravinnon «muikkuuden» takia hitaasti: suomista määrätynä ja oikaisulukuja käyttäen (ks. S. Kalatalous, nide 5, siv. 183—184) seuraavasti: ensimmäisenä kesänä 7,3 sm, toisena 2,2 sm, kolmantena 1,6 sm, neljäntenä 1,4 sm ja viidentenä 1,3 sm.

Jälkimäinen kala on liikkuen yltäkyläisillä laidunvesillä kasvanut ensimmäisenä kasvukautenaan 9,5 sm ja toisena 6 sm (huomattakoon myös kuvasta toisen kasvukauden aikana tullut suuri lisäys).

muikkuvuosi oli syksy 1932. Silloin oli näitä kaksikesäisiä 94,8 kpl. sadasta, muita oli sadasta kalasta yksikesäisiä 0,7 kpl., kolmekesäisiä 1,5 kpl., neljäkesäisiä 2,9 kpl., vanhempia 0,5 kpl. (kun suhdeluvut perustuvat enemmän kuin sata kalaa käsittäviin näytteisiin, tulee niihin myös osalukuja, ellei niitä pyöristetä). Mutta erikoisesti huomattava puoli asiasta oli v:n 1932 kalastuskautena kalojen koko.

Silloin olivat kaksikesäiset muikut keskipituudeltaan 10,9 sm pitkiä ja keskipainoltaan 11,3 g painavia.

V:n 1932 hyvää saalisvuotta seurasi Ylä-Keiteleellä laskukausi — äkkinäinen kuten muikkukannoissa yleensä. Sitä jatkui v:teen 1935 saakka, jota voidaan pitää ns. kriisivuotena eli vuotena, jolloin muikkukanta oli pienimmillään ja käsitti etupäässä vanhoja kaloja. Kun kalästusta Ylä-Keiteleellä harjoittaneet henkilöt, maanviljelijät ja muut, eivät katsoneet voivansa tyytyä vähiksi tai olemattomaksi käyneisiin saaleihinsa, siirtyi osa heistä käyttämään verkoja — näennäisesti hyvällä menestyksellä sekä itselleen eduksi ja, kuten ehkä luulivat, ei kenellekään vahingoksi, kaikkein vähimmin itselleen.

Mikä sitten oli tilanne kuluneena syksynä (1938). Se oli seuraava. Eri-ikäisiä muikkuja oli nyt samassa suhteessa kuin hyvinäkin saalisvuosina: so. kaksikesäisiä 90 kpl. sadasta kalasta, yksi- ja viisikesäisiä 0,4 kpl. kutakin, nelikesäisiä 7 kpl., erittäin vanhoja 2 kpl. Saatu saalis oli kuitenkin varsin heikkoa. Mutta sensijaan olivat saadut muikut ikäänsä nähden erittäin kookkaita: kaksikesäisten muikkujen keskipituus oli 13,9 sm ja niiden keskipaino 22,14 g, eli kaksikesäiset olivat nyt kauttaaltaan 3 sm pitempiä kuin v. 1932 sekä painolleen kauttaaltaan kaksi kertaa niin raskaita kuin silloin (v. 1932 11,3 g). Näissä oloissa voidaan siis puhua «muuttuneesta muikkukannasta».

On tietysti mahdollista, että muikkukannan yksilömäärän vähälukuisuuteen v. 1938 — minkä tosiasian seurausta kannassa olevien yksilöiden nopeakasvuisuus pääosaltaan oli, ravintoa kun riitti ylen yltäkyläisesti kaikille — on olemassa toisiakin syitä kuin harjoitettu muikun pyytäminen verkoilla. Mutta ilmeistä käsitykseni mukaan on, että jos aikaisempina huonoina saalisvuosina olisi verkoilla pyytämistä pidäytytty, olisi viime syksyinen tilanne Ylä-Keiteleellä ollut kokonaistuotannon kannalta tuntuvasti edullisempi kuin mitä se oli. Ellei syksyllä 1936 nimittäin olisi kutuaikana harjoitettu muikkujen pyyntiä verkoilla (harvoilla), olisi silloin kutemaan päässeiden muikkujen lukumäärä ollut suurempi jäsitä myöten myös poikasten syntyminen keväällä 1937 runsaampaa kuin mitä todella on ollut. Tässä tapauksessa olisi syksyllä 1938 kaksikesäisiä kaloja tietenkin ollut runsaammin ja, joskin niitten koko olisi ollut pienempi, olisi kokonaissaalis kuitenkin ollut paljoa suurempi.

Yllä esitetty tapaus Ylä-Keiteleeltä ei ole laadultaan ainoa maassamme, vaan päinvastoin tätä nykyä monin paikoin muuallakin todettavissa. Niinpä Itä-Karjalan maanviljelysseuran johtokunta tiedusteli kuluneen vuoden lopussa kalataloudelliselta tutkimustoimistolta, olisiko syytä suorittaa tutkimus siitä, mitkä syyt ovat aiheuttaneet pienen muikun häviämisen Uukuniemen-Kiteen Pyhäjärvestä. Perussyy on epäilemättä tässäkin tapauksessa sama kuin Ylä-Keiteleellä so. muikkukatojen aikana on harjoitettu liian voimaperäistä pyyntiä, jolloin on pyyntivälineinä käytetty verkoja tai on suuruu- tuotilla kalastettu muikkuja niiden talvehtimissijoilta.